

LA CAPSA VERMELLA

Les fotografies de la Guerra Civil d'Antoni Campaña

'Miliciana en una barricada del carrer Hospital, juliol del 1936', d'Antoni Campaña Arxiu Campaña

- **Presentació de l'activitat**

L'activitat “La capsa vermella. Les fotografies de la Guerra Civil d'Antoni Campaña” s'adreça principalment a alumnat de 4t d'ESO, 1r i 2n de Batxillerat, i s'alinea amb els continguts curriculars d'Història Contemporània i Història d'Espanya, incloent el temari de les PAU, especialment el període de la Guerra Civil i el franquisme.

La proposta consisteix en una visita guiada a l'exposició que parteix de la descoberta, l'any 2018, de milers de fotografies realitzades per Antoni Campaña durant la Guerra Civil, ocultes durant més de setanta anys al seu domicili de Sant Cugat del Vallès.

Entre aquestes imatges —moltes d'elles inèdites— hi trobem escenes de la rereguarda barcelonina, la vida quotidiana durant el conflicte i fotografies icòniques com la miliciana de la CNT-FAI davant la Casa dels Paraigües (1936).

- **Objectius pedagògics**

- Analitzar la Guerra Civil Espanyola a partir de fonts visuals primàries.
- Fomentar la reflexió crítica sobre la memòria històrica, els valors democràtics i la cultura de la pau.
- Comprendre la fotografia com a document històric i com a llenguatge artístic.
- Conèixer la figura d'Antoni Campaña i el context social i cultural de Sant Cugat entre 1930 i 1970.
- Desenvolupar competències d'anàlisi, interpretació i pensament crític, especialment rellevants a Batxillerat.

- **Continguts i temàtiques**

- La fotografia al segle XX: document i expressió artística.
- La Guerra Civil Espanyola i les seves conseqüències socials i polítiques.
- El franquisme i la construcció (o silenci) de la memòria.
- La trajectòria artística d'Antoni Campaña i la seva vinculació amb Sant Cugat.

- **Metodologia**

La visita es desenvolupa mitjançant un itinerari guiat centrat en les fotografies de la Guerra Civil, amb una aproximació participativa i constructivista. L'educador/a construeix el discurs a partir dels coneixements previs de l'alumnat, fomentant el diàleg i la connexió entre imatges, context històric i reflexió contemporània.

La proposta inclou un espai final de reflexió entorn de la memòria històrica:

- Per què aquestes fotografies van romandre ocultes durant dècades?
- Quin paper tenen les imatges en la construcció del relat històric?
- Les ferides del passat estan realment tancades?

Durada: 1,5 hores (adaptable a 1 hora sota demanda).

En cas que el professorat vulgui aprofundir en la dimensió artística de Campaña, es recomana visitar també els àmbits dedicats a l'etapa pictorialista i a les fotografies de Sant Cugat.

- **Recursos per al treball a l'aula**

Per tal de facilitar la continuïtat pedagògica abans o després de la visita, es proposen els següents recursos:

1. Exposició online del MNAC

Museu Nacional d'Art de Catalunya. "La Guerra infinita. Antoni Campaña" (2021)
<https://www.museunacional.cat/exposicions-en-linia/ca/antoni-campana/>

Permet explorar digitalment les fotografies, contextualitzacions i àmbits temàtics de l'exposició original. Propostes d'ús didàctic:

- Anàlisi comparativa: seleccionar una fotografia i contextualitzar-la històricament (actors, espai, moment, simbologia).
- Treball de recerca: reflexionar sobre el concepte de "guerra infinita" i la persistència de la memòria.

2. Documental

"La capsa vermella. La guerra infinita d'Antoni Campaña" (2021)
<https://www.youtube.com/watch?v=ND57fk-ZTXc>

Producció de Filmsnòmades en coproducció amb TV3 i RTVE.

Guió i direcció: Plàcid Garcia-Planas, Arnau González i Vilalta i Toni Monné.

El documental narra la descoberta de més de 5.000 fotografies inèdites ocultes en dues capsas vermelles en una casa de Sant Cugat a punt de ser enderrocada. Alhora, planteja interrogants de gran profunditat històrica i moral: per què Campaña va decidir silenciar aquest llegat? Què ens diu això sobre la postguerra i la por? Les ferides de la guerra estan tancades?

Propostes d'ús didàctic:

- Debat dirigit: memòria, silenci i responsabilitat històrica.
- Comentari audiovisual: analitzar el relat narratiu del documental i la seva mirada contemporània sobre el passat.
- Treball interdisciplinari (Història + Cultura Audiovisual): contrast entre el llenguatge fotogràfic i el llenguatge cinematogràfic.
- Activitat d'escriptura argumentativa: Per què creieu que Campaña va amagar les fotografies?